

VISIE

'Nederland in 2015, daar wordt nu aan gewerkt', is het motto van de Vierde nota over de ruimtelijke ordening van ons land. Niet alleen in de tijd, maar ook in de ruimte worden ten opzichte van de voorgangers van deze nota grenzen verlegd. Aan het thema internationalisering wordt in verhouding veel aandacht besteed. Daarbij gaat het zeker niet alleen om een toenemende internationale samenhang van economische ontwikkelingen. Ook op cultureel- en ecologisch terrein neemt de internationale verstrengeling toe. Daarbij blijft de Vierde nota een typische nationale nota: het gaat om de plaats van Nederland in de wereld, in Europa en om concepten als 'Nederland-distributieland' en 'Nederland-Waterland'.

Opmerkelijk is dat de kaart bij het beleidsvoornemen zo weinig buitenland laat zien. Iets meer van België dan van Duitsland, maar dat komt omdat de provincie Limburg zo uitsteekt.... Bij de voorbereidingen van de Vierde nota zijn wel pogingen ondernomen om te komen tot een kaartbeeld met meer buitenland, maar die pogingen zijn gestrand op een gebrek aan (goed vergelijkbare) statistische gegevens en beleidsinformatie.

De Rijksplanologische dienst heeft het afgelopen half jaar echter niet stil gezeten. De regeringsbeslissing over de Vierde nota, die omstreeks 17 december a.s. zal worden gepubliceerd, zal een (indicatief) kaartbeeld op Noord-Westeuropese schaal bevatten. Ook uit deze kaarten-geschiedenis is duidelijk geworden dat onze kennis over wat er over de grens gebeurt nog beperkt is. Om werkelijk op Europese schaal te kunnen opereren zal onze onderzoekspanning de komende jaren juist op deze kennislacune moeten worden gericht.

De verdienste van de Vierde nota is mijns inziens vooral dat het stimuleert tot het denken over het 'Nederlands product' en over de bijdrage die de ruimtelijke ordening kan spelen bij het versterken van dat product. Nederland, delta van Schelde, Maas en Rijn, heeft een grote verscheidenheid aan landschapstypen met een voortdurende afwisseling van stad en land en een ijzersterke agrarische - en distributiesector. Dit Nederland kan volgens de visie van de regering ook in 2015 een rol van betekenis spelen als we nu zorgen voor:

- eerste klas verbindingen met de rest van de wereld, voor alle mogelijke vormen van personen-, goederen- en informatieverkeer.
- een hoogwaardige stedelijke vestigingsmilieu waardoor de (veelal historische) middelgrote steden kunnen concurreren met de in de regel grotere en (qua productie- en verzor-

Grenzeloos

IR. H. LEEFLANG

directeur Ruimtelijke Planvorming
Rijksplanologische Dienst.

gingsmilieu) meer complete steden in het buitenland.

- een duurzame ontwikkeling van de Nederlandse landbouw en van Nederland als Waterland, dit laatste zowel met het oog op natuurontwikkeling als op de toeristisch-recreatieve ontwikkeling.
- het benutten van de ontwikkelingskansen van de grensregio's.

'1992' staat voor de deur. Dat betekent dat de plannen klaar moeten liggen om in te spelen op het Europa zonder grenzen én dat er zicht moet zijn op een daadwerkelijke (en op korte termijn) uitvoering van die plannen. Met de Vierde nota is Nederland de eerste Europese regio die een samenhangend plan op tafel heeft gelegd. Bij alle kritiek op de uitvoeringsaspecten van deze nota moet dat niet vergeten worden! Uit het tegelijkertijd met de regeringsbeslissing over de Vierde nota uitkomende tweede structuurschema verkeer en vervoer zal blijken, dat wat betreft de (inter)nationale verbindingen er ook van

daadwerkelijke uitvoering van de plannen sprake zal zijn.

'1992' zal ook betekenen dat de Europese gemeenschap van landen geleidelijk zal veranderen in een Europese gemeenschap van regio's. Het nationale niveau boet aan belang in ten gunste van enerzijds het internationale en anderzijds het regionale niveau. Op Europees niveau zal de noodzaak om bij beleidsbeslissingen ruimtelijke aspecten mee te wegen toenemen. Binnen de portefeuilles van de Europese Commissie zal de ruimtelijke ordening dan ook een afzonderlijke plaats moeten krijgen. Voor Nederland is daarbij van groot belang dat in het regionale beleid van de Europese gemeenschap de aandacht niet eenzijdig naar het zwakkere zuiden gaat. Ook op Europees niveau geldt dat de ontwikkelingskansen benut moeten worden en sterke punten moeten worden versterkt. In dat verband kan het van belang zijn te streven naar een structuurschets voor Noordwest-Europa.

Op het regionale niveau vragen vooral de grensregio's de aandacht. 1992 betekent hier zowel kansen als bedreigingen. In de Vierde nota wordt in dat verband vooral de samenwerkingsnoodzaak over de grens in de regio Maastricht, Aken en Luik benadrukt. Vanuit Den Haag is het Limburgse 'uitsteeksel' tot voor kort als perifere regio beschouwd. Met het oog op de Europese eenwording vindt er momenteel een omkering plaats in het denken en spreken de Limburgers zelf over het balkon van Europa. Samenwerking over de grens heen kan hier veel bijdragen aan het keren van bedreigingen en het benutten van kansen. Daarvoor is wel een gemeenschappelijk ontwikkelingsperspectief noodzakelijk.

In dat verband komt de prijsvraag 'Stad en land' van de Eo Wijersstichting¹ op een prima moment. Deze stichting, die zich richt op het bevorderen van het ruimtelijke ontwerpen op het hogere schaalniveau, hoopt met deze prijsvraag ideeën los te maken waar bestuurders en bestuurden in de grensstreek warm voor kunnen lopen. 'Ruimtelijk ontwerpen voor 'n stukje Europa' is de ondertitel van de prijsvraag. Hopelijk zien niet alleen landschapsarchitecten en stedenbouwers hierin een uitdaging. Het bestuur verwacht dat afgestudeerde of nog studerende geografen en planologen aan deze ontwerpogave voor 'n stukje Europa een belangrijke bijdrage kunnen leveren.

1. Het prijsvraagprogramma 'Stad en land op de heling' is te verkrijgen bij het secretariaat van de Eo Wijersstichting, Willem Witsenplein 6, 2596 BK Den Haag, tel 070-264201, toestel 2848.